

TOTH SZILÁRD

AZ OLIMPIAI JÁTÉKOK ÉS A NAGYHATALMI POLITIKA, avagy mekkora esélye van Magyarországnak egy olimpiát szervezni?

A politika és az olimpiai mozgalom, minden valós vagy szimulált erőfeszítés ellenére, sohasem tudott teljesen szétválni. Míg az ókori olimpiai játékok alkalmával a háborúskodást felfüggesztették a görög városállamok között, hogy a sportolók biztonságosan eljuthassanak az Olümposz hegyére, a játékok helyszínére, addig a modern olimpiai játékok korában erre nem találunk példát, sőt egyre „divatosabb” háborúzni az olimpiai játékok ideje alatt. De nem feltétlenül csak a háború kérdése az, ami gyakran megzavarja a modern olimpiai játékok menetét, hanem a „békésebb”, de időnként egy-egy háborúnál sokkal nagyobb horde-rejű politikai események is. Főleg az utóbbi évtizedekben az tapasztalható, hogy a politika megpróbálja kisajátítani a sporteseményeket, az úgynevezett megaeseményeket,¹ különösen az olimpiai játékokat. A parádés költségű olimpiai játékok hatalmas szervezése és lebonyolítása óriási reklám egy államnak, a legdrágább, de a leghatásosabb reklám. E szöveg egy korábbi tanulmányomon alapul,² amelynek célja a nagyhatalmaknak az olimpiai játékokon bemutatott erőfitogtatásainak az elemzése volt. Jelen írás elemezni próbálja, mekkora esélyei voltak, vannak és lesznek Magyarországnak olimpiát szervezni e nagyhatalmi vetélkedések közepette.

Említettem, hogy főleg az utóbbi évtizedekben a politika megpróbálja kisajátítani a sporteseményeket, az úgynevezett megaeseményeket, különösen az olimpiai játékokat. De ez nem

**Mindenképp
az olimpia szervezési
álom rögeszméje
nagyon is serkentő
hatással van a magyar
sportra, ugyanis renge-
teg új sportkomplexum
épült az utóbbi évek-
ben, amelyek egyre
modernebb körülmé-
nyeket biztosítanak
a magyar sportolóknak.**

csak az utóbbi évtizedek tapasztalata. Mindez sokkal korábban kezdődött. Nem szándékozom részletesen felsorolni és elemezni a korábbi, sokszor kétes jellegű politikai döntéseket, amelyek befolyásolták az olimpiai játékokat, csak pár példát szeretnék felsorolni „ízeltőnek” ezek közül. Például 1920-ról minden magyarnak Trianon jut rögtön az eszébe, és nagyon kevesen tudják, hogy ha nem jön közbe az első világháború, akkor 1920 sokkal kellemesebb év emlékét jelentené számunkra: 1920-ban Budapestnek kellett volna szerveznie az olimpiai játékokat, de 1919 áprilisában ezt a jogot elvesztette Antwerpen javára. Elég kellemetlen fintora a sorsnak... Ugyanakkor a „háborús bűnös” Magyarországot, Ausztriát, Németországot, Bulgáriát és Törökországot nem hívták meg az olimpiai játékokra. Az érintett államok sportolói vajon felelősek voltak-e azért, hogy a politikusok háborúba sodorták országukat és a világot? Mellékesen a „háborús főbűnös” Németországot a következő olimpiára sem hívták meg. Ezzel szemben az 1936-os olimpiát maga a náci Németország szervezte hatalmas fajelmélet propagandával. De lássuk csak az események lefolyását. 1931-ben Berlin nyeri a szervezési jogot – ekkor még egy demokratikus Németországról beszélhetünk. Azonban 1933-ban Hitler hatalomra jut, és rasszista politikája rögtön megnyilvánul: a zsidó tisztviselők elvesztik munkájukat. Ugyanakkor Hitler elkezdí Németország haderejének a növelését, és megalakítja Luftwaffét, és elkezdí a német hadiflotta növelését, mindezekkel megsértve egy egész sor nemzetközi szerződést. Mindezt betetőzik az úgynevezett nürnbergi törvények³ (1935. szeptember 15.), és 1936-ban több politikus is az olimpia bojkottja mellett szólalt fel, mások pedig az áthelyezését kérték. Rengeteg vita után úgy néz ki, hogy döntő volt Avery Brundage (az Amerikai Egyesült Államok Olimpiai Bizottságának az elnöke) németországi látogatása, amely után bejelenti, hogy Németországban nem diszkriminálják a zsidókat.⁴ Berlin megőrizte a szervezési jogát, de az olimpiára a németek csak 1 zsidó sportolót vittek (Helene Mayer),⁵ kizárva több olyan világklasszis sportolót (Lilli Henoch, Gretel Bergmann, Wolfgang Fürstner), akik világrekorderek voltak és fő esélyesek a dobogó első helyére. Ugyanakkor német nyomásra az amerikaiak sem versenyeztették 2 zsidó sportolójukat (ők voltak az egyedüliek az amerikai csapatban) a 4 x 100 méteres versenyen (Sam Stoller, Marty Glickman). Az egész olimpia egyébként a náci propaganda égisze alatt zajlott fajelmélettel, karlendítéssel stb. Közismert tévhit, hogy Hitler nem volt hajlandó kezét fogni Jesse Owens afroamerikai sportolóval, aki egyébként a berlini olimpia sztárja volt 4 olimpiai aranyéremmel. Valójában Hitler Cornelius Johnson amerikai sportolóval nem volt hajlandó kezét fogni (Cornelius Johnson volt az első afroamerikai, aki aranyat nyert a berlini olimpián, Jesse Owens előtt egy nappal). Hitler csak az „áriáknak” akart gratulálni, és miután értesítették, hogy vagy kezét fog mindenkivel, vagy senkivel, akkor a második megoldást választotta. Ugyanakkor még kevésbé közismert, hogy az olimpia után Franklin Delano Rooseveltt amerikai elnök sem gratulált személyesen a négyszeres olimpiai bajnok Jesse Owensnek, sőt még levélben sem üdvözölte!⁶

A második világháború után folytatták az első világháború utáni hagyományokat: 1948-ban Németországot és Japánt felfüggesztették az olimpiai játékokról (1956-ig), de szövetségeseiket nem. 1956-ban 7 ország bojkottálta az olimpiát: Egyiptom, Szíria és Libanon a szuezi válság miatt, Hollandia, Spanyolország és Svájc a magyar forradalom leverése miatt és a Kínai Népköztársaság Tajvan szereplése miatt. Bár a náci Németországot nem tiltották el a harmincas évekből, sőt 1936-ban olimpiát is szervezhetett, a második világháború után válto-

zott a helyzet, és 1964–1992 között a Dél-afrikai Köztársaságot kizárták az apartheid politikája miatt. A modern olimpiai mozgalom legtragikusabb pillanata 1972-ben következett be Münchenben: palesztin terroristák túszul ejtettek, majd egy rosszul sikerült mentőakció következtében meggyilkoltak 11 izraeli sportolót és edzőt. Ez a hihetetlenül barbár akció a müncheni mézárulás címen vonult be a történelembe. Willi Daume (a szervezőbizottság elnöke) az olimpia felfüggesztését akarta, de Avery Brundage, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke a folytatás mellett döntött.⁷

Következett két olyan olimpia, amely többet szólt a nemzetközi politikáról és a hidegháborús konfrontációról, mint a sportról: Moszkva – 1980 és Los Angeles – 1984. 1979. december 24-én a Szovjetunió beavatkozott az afganisztáni polgárháborúba, megszállta az országot, és megkezdődött az, amit afganisztáni háborúként ismerünk. Erre válaszként Jimmy Carter, az Amerikai Egyesült Államok elnöke bejelentette, hogy ha egy hónapon belül a szovjetek nem vonulnak ki Afganisztánból, az Amerikai Egyesült Államok bojkottálni fogja az olimpiát. A szovjetek nem vonultak ki Afganisztánból, és Jimmy Carter biztatására 65 állam bojkottálta a moszkvai nyári olimpiát. Ennek következtében mindössze 80 állam vett részt az olimpiai játékokon. Ez 1956 óta a legalacsonyabb részvétel volt. Erre válaszként a Szovjetunió bojkottálta az 1984-es Los Angelesben tartott olimpiai játékokat – hivatalosan a sportolók biztonságáért aggódva egy sovinszta és szovjetellenes hisztériát keltő országban. Moszkva utasítására a kommunista országok nagy része is bojkottálta a játékokat. Részt vett azonban Románia, Jugoszlávia és a Kínai Népköztársaság. A moszkvai olimpia bojkottja nem vetett véget az afganisztáni szovjet intervenciónak, a szovjetek sem értek el semmit a következő, Los Angelesben tartott olimpia bojkottjával, de mindkét szuperhatalom önféjű politikusai megfosztottak egy csomó élsportolót attól a lehetőségtől, hogy olimpiai érmet szerezhessenek. Ők voltak a szenvedő alanyai a bojkottoknak, és semmiképp sem a szuperhatalmak politikusai.

Amint a korábban említett eseményekből is észrevehető, a politika mindig rányomta a bélyegét az olimpiai játékokra. Ugyanakkor a szervezők (de főleg a nagyhatalmak) számára óriási presztízskérdés volt a szervezéssel járó minél nagyobb népszerűség elnyerése. Ez megnyilvánult a szervezési grandomániában (egymást túllicitáló költségek), a fanatikus küzdelemben minél több érem megszerzése céljából, minél több olimpiai és világrekord leverése céljából, minél több néző meghódítása céljából. Robert Barney, a Nemzetközi Olimpiai Tanulmányok Központjának igazgatója szerint egyetlen szervező városnak sem volt jövedelmező az olimpiai játékok megszervezése, egyetlenegynek sem 117 év alatt.⁸

Az egyik legelső és legsúlyosabb ilyen példa az 1976-os Montréalban szervezett olimpia volt, amely egész Québec tartományt egy, csak 30 év alatt törlesztett, 1,5 milliárd dolláros adóságba sodorta.⁹ Miden figyelmeztetés ellenére a szervezők egyre jobban növelték a kiadásokat, amint ez az alábbi táblázatokból is kiderül.¹⁰

Amint a táblázatokból is látható, a szervezési költségek a 70-es és 80-as években még az elfogadható határok között mozogtak, de a 90-es, majd a 2000-es években hirtelen megugrottak mind a nyári, mind a téli olimpiák esetében. Azért tárgyalom ezeket külön táblázatban, mert a nyári olimpiai játékok szervezési költségei a játékok hosszabb időtartama, a több részt vevő ország / olimpiai bizottság és a sokkal több versenypróba miatt tetemesen nagyobbak, mint egy téli olimpia költségei. A nyári olimpiai játékoknál az amúgy is nagyon költséges

Nyári olimpiák

Év	Város	Kiadás md \$	Kiadás (2023-as áron) \$	Változás
1976	Montreál	1,41	7,23	100
1980	Moszkva	1,35	4,78	66
1984	Los Angeles	0,42	1,18	16
1988	Szöul	4,00	9,87	136
1992	Barcelona	9,30	19,30	267
1996	Atlanta	2,00	3,72	52
2000	Sydney	5,1	8,64	119
2004	Athén	15,00	23,20	320
2008	Peking	44,00	29,60	824
2012	London	14,60	18,60	257
2016	Rio de Janeiro	13,10	15,92	220
2020	Tokió	28,00	31,60	437

Téli olimpiák

Év	Város	Kiadás md \$	Kiadás (2014-es áron) \$	Változás
1980	Lake Placid	0,17	0,60	100
1984	Szarajevó	0,11	0,31	51
1988	Calgary	0,90	2,22	370
1992	Albertville	1,20	2,49	415
1994	Lillehammer	1,10	2,16	360
1998	Nagano	10,00	17,89	2.981
2002	Salt Lake City	2,00	3,24	540
2006	Torino	4,70	6,80	1.133
2010	Vancouver	6,40	8,56	1.426
2014	Szocsi	51,00	62,84	10.473
2018	Pyeongchang	12,90	14,99	2.498
2022	Peking	3,90	3,91	651

1976-os Montréalban szervezett olimpia után volt két sokkal alacsonyabb költségvetésű (Moszkva és Los Angeles), hála a bojkottoknak, amely a szervezési költségekből spórolt, de Szöulnál már újra ugranak az árak (mert Dél-Koreának bizonyítania kellett), majd pár kiegyensúlyozottabban szervezett olimpiát leszámítva (Atlanta, Sydney) a szervezési költségek csillagászatira ugrottak (Athén, Peking), majd a gazdasági világválság hatására kissé mérséklődtek (London). A téli olimpiák esetében mérsékeltőbbek a költségek, de ezek közül is toronymagasan kiemelkedik két olimpia, ahol a költségek nem tűnnek indokoltaknak: Nagano és Szocsi. A naganói olimpia költségeivel kapcsolatosan csak becslések

alapján dolgozhatunk, mivel a szervezőbizottság főtájkár-helyettesének, Sumikazu Yamaguchinak az utasítására a hivatalos iratokat elégették.¹¹ Eddig 10 milliárdnyi szervezési költséget sikerült bizonyítani, de egyes elemzők szerint ennek a dupláját is elkölthették. Ugyanakkor a Szocsiban szervezett legutolsó téli olimpia minden eddigi rekordot leverve, a legrágább nyári (pekingi) olimpiát is túlszárnyalva, beírta magát a történelemkönyvekbe mint a legrágább olimpiai játék a maga 51 milliárd dolláros költségeivel.

De minek is köszönhetjük a költségek ilyen jellegű növekedését? Sok tekintetben a politikai események alakulásának: 2001. szeptember 11-én bekövetkezett minden idők legsúlyosabb terrorcselekedete, és ezután a biztonsági költségek óriásira ugrottak. Az olimpiai játékok alatt mozgósított biztonsági erők adatait szemlélteti: London (2012) esetén a teljes biztonsági költségek 3,1 milliárd dollárt tettek ki, és 23 700 biztonsági ór, katona és rendőr volt szolgálatban naponta.¹²

A biztonsági költségek azonban csak egy részét képezik a teljes költségvetésnek. Több olimpia alkalmával hatalmasak voltak a „parádés költségek”. A parádés költségek a történelem folyamán több alkalommal is csődbe juttattak akár államokat is,¹³ ennek ellenére csak ritkán mérséklődnek. Az egyik legjobb példa ezekre a talán eltúlzott, parádés költségekre a 2008-as pekingi olimpia: 35 000 rakétás fergeteges tűzijáték kápráztatta el a nézőket a nyitóünnepség alkalmával. Legalább 100 millió dollár értékű volt nyitóceremónia (ez 8000 dollár másodpercenként) – a duplája a négy évvel később megrendezett londoninak. De Kínának bizonyítania kellett nagyhatalmi státusát és ambícióit az egész világ előtt. A rendkívüli kínai szervezési erőfeszítések közül megemlítendő még egy különleges tervezésű úszómedence (speciális hullámvisszaverő készülékkel) a rekorddöntések elősegítése céljából, ami meg is hozta az eredményeit: a pekingi olimpián 44 világrekordot vertek le, ebből 25-öt úszásban. Összehasonlításképpen a következő (London – 2012) nyári olimpián csak 8 világrekordot vertek le úszásban. A kínaiak nemcsak azért tettek hatalmas erőfeszítéseket, hogy az általuk szervezett olimpia minden eddigit túlszárnyaljon a szervezés, az elkápráztatás, a világrekordok szempontjából, hanem azért is, hogy a saját szereplésük is emlékezetes maradjon, ami össze is jött nekik: Kína, történelmében először, első helyen végezzen az éremtáblázaton, megelőzve nagy politikai vetélytársait, az Amerikai Egyesült Államokat és Oroszországot.

Ezzel szemben négy évvel később Londonban egy sokkal kiegyensúlyozottabb olimpiát szerveztek. Sokkal racionálisabbak voltak a költségek: közben kitört a gazdasági világválság, továbbá az angoloknak nem is kellett annyira „bizonyítaniuk” a nemzetközi szintéren. Az olimpia csak 14,6 milliárd dollárba került, valamivel kevesebbe is, mint amennyire tervezték.¹⁴ Itt „csak” 32 világrekord verődött le – ez az úszásnál a legszembetűnőbb (Pekingben 25, itt csak 8). Összességében egy mérsékelt, racionálisabban megszervezett olimpiáról beszélhetünk, amelyik mérsékelt nemzetközi megbecsülést hozott a szervezőnek.

A Szocsiban rendezett téli olimpia azonban a legérdekesebb az összes közül: egy olyan környezetben szervezték, amelyik egyáltalán nem volt alkalmas téli olimpia szervezésére. Februárban a téli olimpiai játékok 16 Celsius-fokban zajlottak. A rövid ujjas felszerelésű sielők képe vagy a tengerben fürdőző nézők fényképei bejárták a világhálót, elég érdekes képet alkotva egy téli olimpiáról. Ennél kedvezőtlenebb helyen csak Hawaiiiban vagy az arab sivatagban lehetne még téli olimpiát szervezni. Akkor miért szervezték itt az oroszok a téli olimpi-

ájukat? Megmutatni, hogy semmi sem lehetetlen: téli olimpia 16 Celsius-fokban egy olyan városban, ahol mindent a semmiből kell felépíteni (nyári üdülőhelyen nincsenek téli sportokhoz szükséges felszerelések, pályák), és mindenképp téli olimpia egy háborús övezet közelében – az orosz fegyveres és biztonsági erők megbízhatóságának, erejének a fitogtatása. Szocsi mindössze egy jó ágyúlövésnyire (kb. 25 kilométerre) van Grúziától, pontosabban Grúziának az Abházia nevezetű szakadár köztársaságától, amelyben rendszeresen dörögnek az ágyúk. Sőt Oroszország 2008-ban be is avatkozott ebbe a háborúba. Szocsi kiszemelése tehát egy tökéletes helyet jelentett az orosz fegyveres és biztonsági erők feltűnés nélküli összevonására. Ugyanakkor Szocsi nagyon közel van Ukrajnához és a Krím félszigethez is, és véletlenül vagy nem, de az olimpia egybeesett az ukrainai belpolitikai válsággal, amiből nem lehet teljesen kizárni Oroszország „manővereit”. Egyébként az orosz–grúz háború is tökéletesen egybeesett a 2008-as pekingi olimpiával. A szocsi olimpia záróünnepségén Thomas Bach, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke megköszönte személyesen Putyinnak, hogy egy tökéletes olimpiát szervezett. Ugyanebben a pillanatban az orosz erők meglepetésszerűen megszállták a Krím félszigetet.

Felmerül a kérdés, hogy miért vagyunk szemtanúi a nagyhatalmak erőfitogtatásának az olimpiai játékok szervezése alatt. Mert a megaesemények szervezése és lebonyolítása óriási reklám. Ez a legdrágább, de leghatásosabb reklámja egy államnak, mivel a nyári olimpiai játékok a legnézettebb események a világon: a pekingi nyitóünnepséget 1-4 milliárd néző követte bizonyos momentumaiában, a záróünnepséget pedig átlagban 984 millió. Magát a pekingi olimpiát 4,7 milliárd ember (a világ lakosságának 70%-a) követte hosszabb vagy rövidebb ideig. A hatalmas költségek részben megtérülnek a turizmus által, de sokkal inkább a nemzeti büszkeségben, az illető állam nemzetközi megítélésében és az államférfiak politikai tőkéjében. Ugyanez a helyzet a labdarúgó-világbajnoksággal és más hasonló, nagy nézettségű megaesemény szervezésével. Az olimpia éremtáblázatán való helyezés sem elhanyagolandó: minden állam, de főként a nagyhatalmak, küzdenek egy minél jobb pozícióért.¹⁵

Napjainkban a nagyhatalmak nem tudják háború útján összemérni erejüket (nem etikus), de a békésebb, „civilizáltabb” országok sem tehetik ezt, ezért az egyedüli „mérhető” formája a megméretkezésnek a sportesemények terén adódik. Éppen ezért annyira fontos az éremtáblázat nemcsak a nagyhatalmaknak, hanem a bizonyos okok miatt konfliktusban levő vagy rivalizáló államoknak is (Románia–Magyarország, Észak-Korea–Dél-Korea stb.). Ugyanakkor fontos a megaesemények egymást túllícitáló „tökéletes” szervezése is: míg a kínaiak a pekingre 44 milliárdot költöttek (háromszorosan túlhaladva az addig legköltségesebb athénit), Oroszország 51 milliárdot költött egy téli olimpiára, először a történelemben meghaladva egy nyári olimpia költségeit, és nyolcszorosan túlszárnyalva a legutolsó téli olimpia költségvetését. Egyedüli kérdés csak az marad, hogy meddig lehet egymást túllícitálni. Brazília, egy az új, feltörekvő nagyhatalmak közül, megszerezte a labdarúgó-világbajnokság (2014) és a nyári olimpia (2016) szervezési jogát is. Hatalmas összegeket költöttek a stadionok, az infrastruktúra modernizálására, míg több millió brazil állampolgár a favallákban, a nyomoranyagokban küzd az éhhalállal és a betegségekkel. Mindez hatalmas tüntetéseket váltott ki, de a kormány a rendőrség és a hadsereg segítségével ezeket feloszlatta.

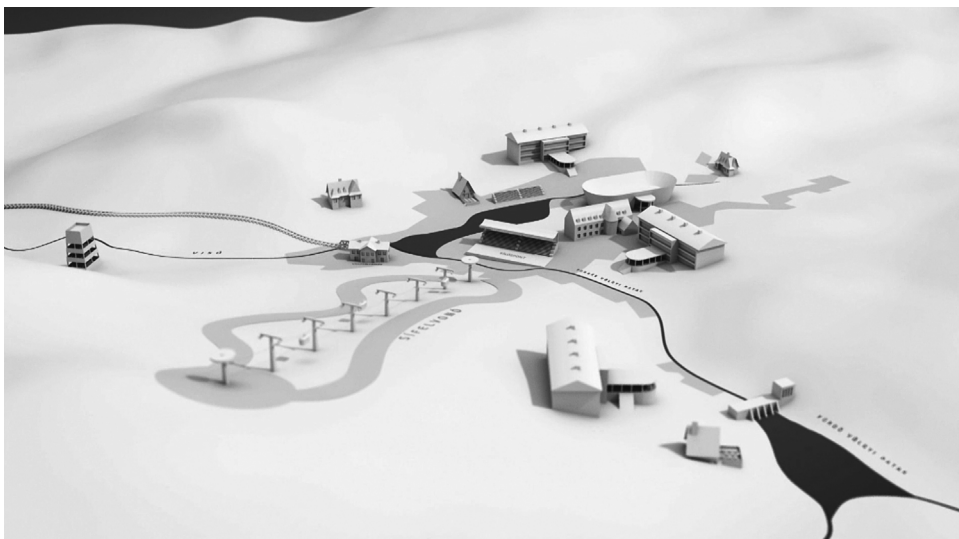
Mint látható, nemcsak a „klasszikus” nagyhatalmak, hanem olyan feltörekvő hatalmak is, mint Brazília, beszálltak e hatalmas költségekkel járó versengések-

be. Vajon mekkora esélye van Magyarországnak egy ilyen mezőnyben? Budapest eddig hatszor jelentette be hivatalosan pályázási szándékát nyári olimpiai játékok szervezésére. Meg szeretne volna szervezni az 1916-os, 1920-as, 1936-os, 1944-es, 1960-as és a 2024-es olimpiai játékokat. Az 1916-os pályázáson alulmaradt Berlinnel szemben, azonban a németek sem örülhettek ennek, mivel az első világháború kitörése miatt az olimpiát elhalasztották. Az 1920-as olimpia szervezési jogát 1914 júniusában megnyerte Budapest, azonban a világháború kitörése és Magyarországnak a vesztes oldalon való befejezése oda vezetett, hogy a szervezési jogot átadták Antwerpennek. Az 1936-os olimpia szervezéséért benyújtott pályázatát végül visszavonta Budapest, mert esélytelen volt Berlinnel szemben. Az 1944-es olimpia szervezési pályázatán Budapest alulmaradt Londonnal szemben, de ezt sem tartották meg a második világháború miatt. Az 1960-as olimpiai pályázaton az első körbeni szavazás után Budapest a harmadik helyen volt, megelőzve Detroitot, Brüsszelt, Mexikóvárost és Tokiót, de végül alulmaradt Rómával szemben. A 2024-es olimpiai játékokra való pályázására nagy lendülettel készült a magyar sportélet és a kormány, azonban részben az ellenzék tömeges tiltakozása miatt, részben az esélyek felmérése miatt, végül Budapest visszavonta a pályázatát (egyébként nem egyedülként, mivel még előtte visszalépett Róma és Hamburg), így a versenyben maradt Los Angeles és Párizs közül az utóbbi lett a győztes. Érdemes azonban elgondolkodni azon, hogy ha Budapest nem vonja vissza pályázatát, mekkora eséllyel indult volna egy tervezett 1,8, majd később 3,6 milliárd dollárosra emelt költségvetéssel, amikor az utolsó 5 nyári olimpiai játék közül a „legolcsóbb” a riói olimpia volt a maga 13,1 milliárdjával (ami 16 milliárdnak felel meg 2024-ben, ha az inflációt is beszámoljuk). Ehhez képest, valljuk be, Budapest egy „fapados” ajánlattal állt elő. Hiába szólt mellette az évszázados sporthagyomány, a gyönyörű város, a megaesemények szervezése a 21. században dollármilliárdokat követelnek.

Marad alternatívaként a téli olimpia szervezése, amely elvileg valamivel olcsóbban megoldható. Magyarországnak a téli olimpiai sportokban nem volt akkora hagyománya, mint a nyáriakban, ugyanakkor Trianon következtében elvesztette a Kárpátokat is, így az ország legmagasabb csúcsa a mindössze 1014 méter magas Kékestető maradt. Ennek ellenére Magyarország megszerezte első olimpiai érmeit Rotter Emíliának és Szollás Lászlónak köszönhetően, akik 1932-ben Lake Placidben, majd 1936-ban Garmisch-Partenkirchenben bronzérmet szereztek páros műkorcsolyázásban. E sikereken felbuzdulva 1938-ban Muza Gyula, Magyarország képviselője a NOB-ban örömmel jelenti be, hogy Budapest sikerrel pályázhat az 1948-as olimpia rendezésére.¹⁶ Akkoriban a nyári olimpia szervező országa, amennyiben lehetőség nyílt rá, a téli olimpiát is megrendezhette.¹⁷ Úgy nézett ki, hogy minden tökéletesen alakul az első magyar nyári és téli olimpia szervezéséhez, ugyanis 1940. augusztus 30-án Magyarország a második bécsi döntésnek köszönhetően visszakapta Észak-Erdélyt és hegyeinek jó részét. Ettől a pillanattól kezdve már a Radnai-havasokban levő (a Kékesnél sokkal tekintélyesebb) 2303 méteres Nagy-Pietrosz volt az ország legmagasabb pontja. Borsafüreden, a Radnai-havasokban, hamarosan létrehozzák a Magyar Nemzeti Téli Sportközpontot a német Garmisch-Partenkirchen mintájára.¹⁸ Azonban pont amikor a magyar téli sport kezdett megerősödni, az 1940-es és 1944-es téli olimpiákat elhalasztották a világháború miatt. Mindezek ellenére Magyarország nagyon készült az olimpiára, teljes meggyőződéssel remélve, hogy 1948-ban ez magyar földön fog zajlani. A borsafüredi Magyar Nemzeti Téli Sportközpont annak

ellenére, hogy az ország háborúban volt, tetemes pénzügyi támogatásokkal rohamlépésekben kiépült: míg az 1941/42-es költségvetési évben 129 775 pengőt, addig az 1943/44-es költségvetési évben már 386 511 pengőt utaltak e célra.¹⁹ És mindezt akkor, amikor hatalmas összegeket kellett utalni az Árpád-vonal építésére és a Honvédség fejlesztésére.²⁰ 1941-től elkezdődött a sportpályák, menedékházak és egy sporthotel megépítése is. A „Magyar Garmisch” nagyobb és modernebb akart lenni a németnél. 1944-re elkészült az olimpiai követelményeknek megfelelő lesiklópálya és a kor legszebb és legmodernebb ugrósánca is.²¹ 1944 nyarán, a frontvonalak közeledtével, az építkezések abbamaradtak.²² Így foszlott szerte a magyar téli olimpia rendezésének az álma...

A borsafüredi Magyar Nemzeti Téli Sportközpont

Magyarország nem mondott le olimpia szervezési álmairól, és a 2036-os olimpiát szemelte ki következő célként. Gyulay Zsolt, a MOB megválasztott elnöke kijelentette: „Magyarország erkölcsi kötelessége, hogy erre beadja a pályázatát.”²³ Azonban annak ellenére, hogy egyre több új sportlétesítmény épül Magyarországon, a nagyobb gazdasági potenciállal rendelkező országok előnye egyre nagyobb. Nem lehet kimondani, hogy Magyarország esélytelen egy olimpia szervezési pályázásában, de azt kimondhatjuk, hogy 1920-ban, 1936-ban, 1944-ben vagy 1960-ban nagyobb esélyei voltak erre. Két esetben a két világháború foszlatta szét az olimpiai álmokat, a másik két alkalommal pedig ott volt az első 3-4 esélyes közt. Mindenképp az olimpiaszervezési álmok rögeszméje nagyon is serkentő hatással van a magyar sportra, ugyanis rengeteg új sportkomplexum épült az utóbbi években, amelyek egyre modernebb körülményeket biztosítanak a magyar sportolóknak.

■ JEGYZETEK

1. Rövid ideig tartó, de egész régióra (vagy akár globálisan) kiható jelentős események/rendezvények, amelyek megrendezése nagy figyelmet, nagy feladatokat és nagy (direkt vagy indirekt) profitot jelenthet.
2. Toth Szilárd: *Az olimpiák és a nagyhatalmak erőfitogtatása: Peking, London, Szocsi – Les Jeux Olympiques et les démonstrations de force des gandes puissances – The Olympic Games and the*

- show of force of the Great Powers*. In: Károlyi Elisabeth (szerk.): *Sport, politika, történelem – Le sport, la politique et l’histoire – Sport in politics and throughout history*, L’Harmattan, Paris, 2014. 17–32.
3. *Törvény a német vér és német becsület védelméért* (Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes und der deutschen Ehre) és az *állampolgársági törvény*. Az első megtiltotta a házasságkötést és a házasságon kívüli nemi kapcsolatot zsidók és nem zsidók között. Az állampolgársági törvény kimondta, hogy csak német vagy rokon vérből származók lehetnek birodalmi állampolgárok. Ennek következtében a zsidók nem vállalhattak többé közhivatalt, és elvesztették a választójogukat is.
4. Toth: i. m. 18.
5. Ót is csak hatalmas nemzetközi nyomásra.
6. Jeremy Schaap: *Triumph: The Untold Story of Jesse Owens and Hitler’s Olympics*, Houghton Mifflin Harcourt, New York, 2007.
7. Toth: i. m. 20.
8. Tokyo’s costly Olympic win. Asiamoney, 09589309, Oct 2013, Vol. 24, Issue 9, <http://eds.b.ebscohost.com/ehost/detail?sid=9c19dda1-5b0b-41a0-bcf0-96cd536d106b%40sessionmgr112&vid=1&hid=107&bdata=#db=bth&AN=91707249> (2014. 02. 05.)
9. Megjegyzendő, hogy az adóság minél korábbi törlesztése céljából még különleges dohányadot is bevezettek a tartományban. Toth: i. m. 21.
10. A táblázatokat a különböző olimpiák költségeiről szóló hivatalos és nem hivatalos források alapján készítettem, beleszámítva nemcsak a szervezési költségeket, hanem az összes infrastrukturális fejlesztést (autópályák, repülőterek stb.) amelyeket az olimpiai játékok sikere céljából a szervezők létrehoztak vagy bővítettek. Ugyanakkor, a korrekt összehasonlítás céljából, a költségeket átszámoltam 2014-es árfolyamra a <https://smartasset.com/investing/inflation-calculator> program segítségével.
11. Bianca Schlotterbeck: „Nagano, Japan (Winter 1998)”. *Olympic Cities: Booms and Busts*. CNBC. http://www.cnbc.com/id/45943877/Olympic_Cities_Booms_and_Busts?slide=8 (2014. 02. 19.)
12. *London 2012: Security measures*, BBC, 2012. ápr. 30. <http://www.bbc.com/news/uk-17896225> (2014. 02. 18.)
13. Erre az egyik legjobb példa Egyiptom esete, amikor Iszmail egyiptomi kedive a Szezi-csatorna felavatása alkalmából (1869) hatalmas, fél évre kiterjedő ünnepségeket szervezett, amelyek költségei alaposan hozzájárultak az állama csődbe jutásához. Toth: i. m. 24.
14. Nigel Roberts: *The year of the austerity Olympics*, <http://knowledge.insead.edu/economics-politics/the-year-of-the-austerity-olympics-466> (2014. 02. 05.)
15. Toth: i. m. 28.
16. Killyéni András-Péter: *Olimpiai álmom a Radnai-havasokban*, Magyar Napló Kiadó, Bp., 2015. 18.
17. Például 1932-ben Los Angelesben szervezték a nyári, Lake Placidben a téli olimpiát, illetve 1936-ban Berlinben szervezték a nyári, Garmisch-Partenkirchenben a téli olimpiát.
18. Killyéni: i. m. 19.
19. Uo. 36.
20. Toth Szilárd: *Erődrendszerek Erdélyben a második világháborúban*. In: *Váarak, erődök, kastélyok az erdélyi régiségben. Erdélyi Évszázadok. A kolozsvári Magyar Történelmi Intézet Évkönyve*. V., Egvetemi Műhely Kiadó, Kvár, 2020. 165.
21. Killyéni: i. m. 19.
22. Uo. 20.
23. Világgazdaság: Magyarország pályázna az olimpiára, <https://www.vg.hu/sportgazdasag/2022/05/magyarorszag-palyazik-az-olimpiara> (2023. 07. 22.)